

- Механізми державного управління. – К., 2005. – 20 с.
10. Долечек В.С. Управлінські послуги, як новий вид державних послуг // Ефективність державного управління в контексті глобалізації та євроінтеграції. Матеріали наук.-практ. конф. / за заг. ред. В.І. Лугового, В.М. Князева. – К. : Вид-во НАДУ, 2003. – Т. 1. – С. 259–260.
 11. Дубович В. До питання про ефективність діяльності місцевої державної адміністрації // Ефективність державного управління в контексті глобалізації та євроінтеграції. Матеріали наук.-практ. конф. / за заг. ред. В.І. Лугового, В.М. Князева. – К. : Вид-во НАДУ, 2003. – Т. 1. – С. 261–263.
 12. Ефективність державного управління / [Ю. Бажал, О. Кілієвич, О. Мертенс та ін.]; за заг. ред. І. Розпутенка. – К. : К.І.С., 2002. – 420 с.
 13. Эффективность государственного управления / пер. с англ.; общ. ред. С.А. Батчикова и С.Ю. Глазьева. – М. : Фонд “За экономическую грамотность”, 1998. – 848 с.
 14. Євдокименко В.К. До нової парадигми регіонального управління соціально-економічним розвитком / В.К. Євдокименко, Л.О. Мусурівська // Економічні науки : зб. наук. пр. – Чернівці : Книги-XXI, 2006. – С. 16–28.
 15. Європейські орієнтири адміністративного реформування в Україні. монографія / [В.Д. Бакуменко, Л.М. Гогіна, І.В. Козюра, С.О. Кравченко, Ю.Г. Кальниш, Л.Т. Штика]; за заг. ред. В.Д. Бакуменка, В.М. Князева. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – 172 с.
 16. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про захист прав споживачів” від 1 грудня 2005 р. № 3161-IV // Офіційний вісник України. Щотижневий збірник актів законодавства. – 2006. – № 1–2. – С. 11–36.
 17. Коваленко Ю.О. Міжнародна торгівля послугами: навч. посіб. / Ю.О. Коваленко, А.П. Румянцев. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 112 с.
 18. Адміністративна реформа для людини (науково-практичний нарис) / І.Б. Коліушко, В.Б. Авер'янов, В.П. Тимошук, Р.О. Куйбіда та ін. – К. : Факт, 2001. – 72 с.
 19. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996. – № 30. – Ст. 141.
 20. Методи обґрунтування і оцінювання управлінських рішень : навч. посіб. / М.Д. Лесечко, А.О. Чемерис, Є.Г. Матвійшин, Р.М. Рудницька. – Львів : ЛРІДУ УАДУ, 2003. – 72 с.
 21. Муниципальный менеджмент: навч. посіб. / за заг. і наук. ред. Ю.П. Шарова. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2007. – С. 63–140.

УДК 351.83(477)

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Захарова С.Г.

аспірант Класичного приватного університету

Annotation

The author explores the role of the state at development of plan of tourist development of territory, problems in the public administration of the tourist complex, features of tourist activity in the country, measures of public policy on bringing in of foreign capital in industry of tourism in the article.

Анотація

У статті розглянуто роль держави в розробці плану туристичного розвитку території, проблеми в державному управлінні туристичним комплексом, особливості туристичної діяльності в країні, запропоновано заходи державної політики щодо залучення іноземного капіталу в індустрію туризму.

Ключові слова

Державне регулювання, туризм, інфраструктура, туристичні фірми, туристичне обслуговування, курорт, туристичний ринок.

І. Вступ

Сучасний етап розвитку держави характеризується масштабними перетвореннями у всіх сферах суспільного життя. Одним з основних напрямів у вирішенні існуючих проблем є реорганізація системи державного управління. Україна є однією з найбільших держав Європи, геополітичне положення, природні та антропогенні ресурси якої сприяють розвитку національного туризму. Проте значний потенціал туристично-рекреаційних ресурсів ще не є гарантом успішного розвитку туризму. Формування дієздатної туристичної сфери передбачає ви-

значення чітких досконалих механізмів державного регулювання цього процесу.

II. Постановка завдання

Мета статті – розробити шляхи вдосконалення державного регулювання інфраструктури туризму в Україні.

III. Результати

Розвиток туристично-рекреаційної діяльності вивчають такі дослідники, як В.Г. Жученко, О.В. Ільїна, В.І. Мацола, В.П. Руденко, В.В. Шмагіна, С.К. Харічков та інші вчені. Проблеми формування державної туристичної політики аналізуються в роботах А.П. Дуровича, М.І. Кабушкіна, В.І. Цибуха та інших авторів.

Роль державного управління, необхідність створення механізмів державного регулювання, застосування ефективних інструментів державної політики в різних сферах життєдіяльності досліджуються у працях В.Д. Бакуменка, В.М. Вакуленка, З.С. Варналія, В.Є. Воротіна, О.С. Ігнатенка, В.М. Князева, О.Ю. Лебединської, Ю.П. Лебединського, А.В. Мерзляк, О.Г. Мордвінова, Н.Р. Нижник, М.К. Орлатого, Ю.П. Сурміна, В.В. Токовенко та інших учених.

Найбільш повне нормативно-правове закріплення соціальних гарантій людини міститься в понятті соціальної держави. Ця держава служить своєму громадянину, виступає гарантом його соціально-економічних прав. Соціальна держава проводить соціальну політику в інтересах більшості населення і його окремих соціальних груп, у тому числі шляхом державного регулювання економіки, доходів, за допомогою інших форм і методів. Відповідно до положень Конституції України, політика соціальної держави спрямована на створення умов, що забезпечують гідне життя і вільний розвиток людини [9].

Процес державного управління соціальною сферою суспільства, усім комплексом соціальних відносин, що визначають умови життя, праці, побуту, культури людей, соціальних груп, набуває сьогодні пріоритетного значення. Причина посиленої уваги до проблем державного управління полягає в тому, що на сьогодні воно не виконує в повному обсязі свої функції на всіх рівнях управління, тому що традиційні методи вирішення питань, що постають, не встигають за темпами прогресу й зміною суспільних відносин і не можуть бути досить надійними для прийняття правильних і соціально відповідальних рішень.

Державне управління розглядається як процес, оскільки робота з досягнення цілей за допомогою інших – це не будь-яка одноразова дія, а ланцюг взаємозалежних безупинних дій. Ці дії, кожна з яких сама по собі є процесом, дуже важливі для успіху організації, їх називають управлінськими функціями,

а процес державного управління є загальною сумою усіх функцій [10, с. 53].

Державне управління впливає на суспільство з метою його упорядкування, збереження, удосконалювання і розвитку, обумовлено суспільним характером праці, а також необхідністю спілкування людей у процесі життєдіяльності.

Державне управління у вузькому значенні являє собою систему функцій управлінської діяльності в суспільстві, зміст яких визначається реалізацією потреб та інтересів суспільства і його підсистем. Воно здійснюється шляхом впливу на умови життя населення і його окремих груп, удосконалювання їх ціннісних орієнтацій і соціальних норм [5, с. 163].

Об'єктом державного управління в туризмі є туристичні фірми, процес туристичного обслуговування громадян у даному регіоні, а також колектив, персонал, сукупність соціально-економічних, правових, моральних та інших відносин, що виникають між людьми в процесі виробництва й обігу туристичного продукту. При цьому важливо враховувати, що процес державного управління у сфері туризму за своєю природою торкається надзвичайно широкого кола відносин між людьми у сфері виробництва й обігу. Наприклад, при розробці і реалізації туристичного продукту цілеспрямовано взаємодіють працівники готельного й ресторанного господарства, транспорту, культурно-видовищних та інших галузей туристичного комплексу, як вітчизняні, так і закордонні партнери [1, с. 59].

Туризм може бути об'єктом державного управління на будь-якому рівні, у тому числі на регіональному. Якщо є об'єкт управління, то є і його суб'єкт. Суб'єктом державного управління може бути управлінська система, організаційно створені спілки людей, які наділені функціями щодо здійснення управлінського впливу. Специфіка управлінського регулювання визначається характером впливу, що спрямований на людей і виконується людьми. Завдання управління полягає в узгодженні, гармонізації інтересів окремої спільності, соціальних груп, індивідів у процесі життєдіяльності суспільства, реалізації їх цілей.

На галузевому рівні до суб'єктів управління туризму відносяться Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України, орган центральної виконавчої влади у сфері туризму, місцеві органи влади тощо.

Необхідно зазначити, що в основу побудови організаційних схем державного управління покладені такі принципи, як: доцільність, гнучкість, мінімальна кількість ланок, мінімізація персоналу, висока його кваліфікація та мінімізація витрат [2, с. 73].

Держава та регіони

У більшості розвинутих зарубіжних країн туристична сфера є пріоритетною і має значну державну підтримку. Управління туризмом на державному рівні здійснюється з метою збільшення валового національного доходу, захисту прав споживача туристичних послуг, організації туристичної діяльності в цивілізованих межах, збереження туристично-рекреаційних ресурсів тощо.

Державне управління здійснюється за допомогою обміну інформації між суб'єктом та об'єктом управління. Предмет управління у сфері туризму дуже різноманітний. Це, поперше, економічні механізми й організаційні структури. По-друге, маркетинг та інформаційно-рекламні технології, і, нарешті, персонал – менеджери, фахівці й інші учасники кадрової системи. Елементи системи управління тісно взаємодіють між собою. Ця обставина робить безперспективною зміну одного з елементів без відповідної зміни інших.

Оскільки самі прогресивні нововведення, спрямовані на будь-який один з елементів, не можуть дати відчутного ефекту, слід намагатися комплексно вдосконалювати весь механізм управління у сфері туризму.

Нагромаджений досвід показує, що за своєю природою державне управління у сфері туризму неоднорідне. Воно виступає як єдність взаємопов'язаних і взаємозалежних функцій, спрямованих на регулювання індивідуальної й колективної праці та відносин, що виникають на туристичних підприємствах різної форми власності.

Державне управління являє собою цілеспрямований вплив керівних органів на служби сервісу з метою орієнтації на задоволення соціальних потреб людей у туристичних послугах, підвищення ефективності роботи й забезпечення прийняттого рівня їх прибутковості. Від якості управління значною мірою залежать результати наданих туристичних послуг та вибір шляхів і засобів досягнення цих результатів.

При будь-якому стратегічному підході необхідна розробка плану туристичного розвитку території, а також визначення ролі державного і приватного секторів у реалізації цього плану. Роль державних органів різних рівнів є визначальною в питаннях: розроблення політики розвитку туризму, а також підготовки й прийняття плану його розвитку; підготовки програм розвитку, включаючи координацію відповідних проектів державного і приватного секторів; створення найважливіших компонентів інфраструктури, включаючи доступ до туристичного регіону; створення й охорони державних туристичних визначних пам'яток, а також організації фестивалів та інших масових заходів; надання пільг для стимулювання приватних інвестицій у туризм, коли в цьому

є необхідність; визначення пріоритетних маркетингових заходів і реклами туризму в інтересах конкретного туристичного центру; прийняття правил ліцензування і контролю за їхнім дотриманням, а також здійснення контролю за якістю туристичних об'єктів й обслуговуванням туристів; організації систем освіти та професійної підготовки осіб, які бажають працювати у сфері туризму; підготовки програм ознайомлення населення з туризмом тощо [7].

Основна проблема на сьогодні полягає в державному управлінні існуючим туристичним комплексом як сферою економіки держави і приведення його у відповідність з міжнародними стандартами. Стратегія обслуговування спирається на три головні компоненти будь-якого підприємництва у сфері обслуговування. До них належать потреби клієнтів, здатність компанії задовольнити ці потреби, довгострокова прибутковість компанії тощо.

Індустрія туризму обслуговує величезну кількість різноманітних ринків. Наприклад, індустрія громадського харчування, яка є складовою туристичної сфери, може бути легко сегментована по різних ринках, що розподіляються залежно від конкретних потреб туристів на такі, як: швидке обслуговування, сімейне обслуговування, обслуговування в кафетерії, тематичне обслуговування класу люкс тощо [3, с. 263].

Готельна індустрія також може бути сегментована на повний пансіон для бізнес-туристів, обслуговування економічного класу, обслуговування в апартаментах, вищий економічний клас обслуговування, курортне обслуговування, обслуговування в центрі міста і на його околицях тощо. Кожен із цих сегментів відповідає бажанням і потребам різних категорій споживачів [4, с. 104–109]. Установи індустрії туризму повинні розробляти власні стратегії обслуговування мандрівників для того, щоб відповідати специфічним потребам ринку, у якому вони вибрали для себе визначений сегмент. В умовах розвинутого ринку і високого рівня банкрутств успіху досягають лише ті компанії, що здатні створити і проводити, принаймні, на найнижчому організаційному рівні довгострокові стратегії обслуговування. Головна мета, яку повинні ставити перед собою керівники підприємств та організацій у сфері туризму, – це досягнення оптимального співвідношення різних факторів виробництва й вироблених благ і послуг.

Залежно від юридичного статусу окремого туристичного підприємства, специфіки його діяльності, стану ринку туристичних послуг, а також наявності державної допомоги, визначається мета туристичного підприємства. Вона може мати економічний,

егоїстичний та соціальний характер [8, с. 329].

Економічні цілі формуються через певні цифрові показники діяльності або через відсоткові співвідношення. До них відносяться прибуток у перспективі, визначення нових сегментів ринку, поліпшення реалізації турпродуктів, зміцнення ринкових позицій тощо.

“Егоїстичні” цілі передбачають підвищення престижу і поліпшення іміджу фірми, регіону, країни. У цій групі цілей мова йде про збереження й покращення положення конкретного об’єкта, наприклад, керівники організації ставлять перед собою мету залишитися незалежними, зберегти контроль за своєю справою.

Соціальні цілі розглядаються з погляду розробки турпродуктів, якими можуть скористатися люди з більш низьким рівнем доходів. Вони можуть також виявлятися в процесі розвитку тих турпродуктів, які сприяють охороні навколишнього середовища, зниженню рівня безробіття тощо.

На практиці туристична діяльність у країні може бути орієнтована як на окремі завдання, так і на їх сукупність. Основне завдання повинне полягати в задоволенні соціальних потреб людей, що потребують туристичного обслуговування, при раціональному використанні всіх наявних туристичних ресурсів і забезпеченні стійкого розвитку туризму.

До повноважень органів державного управління туристичною сферою відносяться питання соціології, історичної географії, антропології, політики й економіки в туризмі, міжособистісних відносин в обслуговуванні, рекреації, розвитку місцевого туризму, соціального, культурного й екологічного впливу туризму на суспільство тощо. З огляду на зазначене, можна стверджувати, що індустрія туризму є комплексом питань, для вирішення яких необхідна значна кількість фахівців різних сфер [11, с. 62], і потреба в них постійно зростає.

Майже 700 коледжів та університетів світу проводять свої дослідження, спрямовані на більш глибоке розуміння такого феномена, як туризм. Форми і масштаби державних інвестицій у сферу туризму залежать від місця й ролі туризму в національній економіці. Практично у всіх країнах особлива роль щодо фінансування і створення інфраструктури туризму належить державі.

На сьогодні виділяються такі типи допомоги держави туристичному сектору. Це субсидії, що допомагають вирішити проблему готівки, особливо на першій стадії реалізації турпроекту, та пільгові позики, що дають змогу компенсувати розрив між фіксованою та комерційною ставкою. Податкові пільги, як правило, надаються не з початку

реалізації проекту, а після того, як він починає приносити дохід [6, с. 189].

На основі глибокого вивчення багатьох аспектів, пов’язаних із залученням і обслуговуванням туристів, включаючи широкий спектр дій – від планування і підготовки маршрутів до будівництва спеціалізованих комплексів, від роботи з клієнтами – до розвитку інфраструктури окремих регіонів, туризм можна віднести до сучасної індустрії відпочинку, лікування, розваг, бізнесу. За даними Всесвітньої туристської організації, до 2010 р. кількість туристів у світі збільшиться майже вдвічі, завдяки чому обсяги міжнародного туристичного бізнесу в грошовому виразі подвоються в найближчі 20 років і становитимуть близько 8 трлн дол. США.

Туристична сфера позитивно впливає на розвиток регіонів. Нерівномірність розвитку окремих територій країни можна подолати за допомогою туризму. Відсталі в економічних відносинах регіони зі слабким розвитком продуктивних сил можуть одержати можливість пожвавити своє економічне життя в результаті вкладень у цілеспрямований розвиток туризму. Так, регіон за рахунок туризму зможе забезпечити додаткові надходження до місцевого і державного бюджету, що можуть бути спрямовані на подальший розвиток регіону; поліпшити свою інфраструктуру, удосконалити дорожнє будівництво, розвивати комунальне господарство й сферу побутового обслуговування населення; розширити перелік спеціальностей, необхідних на даній території, поліпшити кадрову структуру регіону; запобігти відпливу населення з території; підвищити попит на робочу силу, на товари місцевих товаровиробників і стимулювати розвиток місцевої промисловості; покращити екологічну ситуацію в регіоні, забезпечити фінансування природоохоронних завдань тощо. Також допомагає вирішити багато соціальних проблем, у тому числі скоротити безробіття. Туризм є джерелом зайнятості. За статистичними даними, в цій сфері зайнятий кожен 16-й працюючий у світі. Наприклад, у США в туристичній сфері працює більше людей, ніж у сільському господарстві, автомобільній, електронній, текстильній промисловостях разом узятих.

Основні труднощі при створенні нового туристичного регіону пов’язані з інфраструктурою. Капіталовкладення в цій сфері не приносять прямого доходу, і важко визначити, до якої межі органи державного управління повинні брати участь у створенні туристичної інфраструктури. Рівень складності інфраструктури залежить від профілю території туристичного призначення та його важливості. У цьому контексті необхідно враховувати, що хаотичний і нерегульова-

ний розвиток туристичної індустрії може спричинити у визначених ситуаціях пошкодження під'їзних доріг, вивести із ладу місцеву систему водопостачання й каналізації, утруднити доступ до пунктів міжміських сполучень, системи транспортних мереж тощо.

До цих підприємств належать фірми, що зайняті обслуговуванням туристів, але не відносяться прямо до туризму, а є представниками інших галузей економіки: засоби розміщення, виробники товарів туристичного попиту, транспортні компанії, підприємства громадського харчування, торгові підприємства, фінансово-кредитні установи, страхові компанії тощо. Незважаючи на належність до інших галузей, ці підприємства відіграють величезну роль у туристичній індустрії. В останні десятиріччя все більше стирається межа між підприємствами, що обслуговують туристів, і туристичними фірмами. Велика кількість цих організацій об'єднуються й утворюють єдине ціле.

Банки і страхові компанії, великі виробники товарів туристичного попиту й готельні підприємства мають мережу власних турагентів і туроператорів по всьому світу. Вони здійснюють широкомасштабні рекламні кампанії, випускають і поширюють каталоги й іншу друковану продукцію, кіно- і фотоматеріали з інформацією про існуючі курорти, місця ділової активності, визначні пам'ятки, історичні, культурні й пізнавальні території тощо.

На туристичний попит у регіоні впливає ряд факторів, найважливішим з яких є рівень розвитку туристичної інфраструктури в ньому (транспортна система, заклади харчування, індустрія розваг, готельна мережа, яка, у свою чергу, значною мірою впливає на споживчий попит і вибір виду туризму).

Розмаїття підприємств, що надають готельні послуги, утворює на сьогодні так званий "ринок засобів розміщення". У зарубіжній науковій літературі використовується термін *lodging*, що означає "розміщення". Як показує міжнародний досвід, формування й розвиток ринку засобів розміщення визначають дві детермінанти – транспортна система регіону й атрактивність, або туристична привабливість, регіону.

При аналізі можливостей окремого туристичного ринку одним із найважливіших моментів є правильний вибір тих факторів, що найбільшою мірою впливають на туристичний попит. У дослідженні Всесвітньої туристської організації з цього питання виділено 133 фактори. Перша група факторів відноситься до загальної характеристики населення. Друга – визначає ставлення населення до туристичних поїздок. Третя група факторів дає картину туристичної сфери певної держави. Четверта – пов'язана з транспортними зв'язками країни з враху-

ванням перспектив їх розвитку. Нарешті, остання група аналізує стан туристичних поїздок з однієї країни в іншу за видами туризму і цілями поїздок, їх сезонністю, тривалістю та географією [12, с. 226].

Аналіз усієї сукупності перерахованих факторів створює можливість для розробки обґрунтованої й об'єктивної програми розвитку туризму окремої країни (регіону), що включає в себе заходи, які необхідно для цього здійснити.

Деякий інший характер має вибір показників для аналізу ринку окремих видів туризму. Тут потрібно поєднати територіальний аналіз з вивченням конкретного виду туризму й виділенням тих же характеристик, але в масштабі всього світу, тому що поїздки по таких видах туризму формуються одночасно в багатьох країнах.

Як відправний пункт при побудові класифікації видів туризму доцільно взяти за критерій основну мету поїздки. У цьому випадку є можливість у найзагальнішому вигляді побудувати класифікацію туризму таким чином:

- рекреаційний (відпочинок і лікування);
- екскурсійний (знайомство з природними, історичними, культурними визначними пам'ятками);
- науковий (знайомство з досягненнями науки, участь у конгресах);
- діловий (поїздки для проведення ділових переговорів);
- етнічний (поїздки на історичну батьківщину).

Звичайно, в окремих випадках деякі види туризму можуть частково переплітатися. Переваги такого розподілу полягають у тому, що він дає чіткий напрям розвитку регіону залежно від тих цілей, з якими туристи будуть його відвідувати. Саме відсутністю загальної спрямованості можна пояснити значні недоліки при створенні матеріально-технічної бази туризму в минулому.

Таким чином, будь-яке дослідження конкретного регіону з метою розвитку в ньому туризму повинне, насамперед, виходити з визначення тих видів туризму, що найбільшою мірою будуть відповідати специфіці визначеної території.

Щодо пільгового оподаткування підприємств туристичної індустрії, то, на наш погляд, цю проблему можна вирішити шляхом створення вільної економічної зони в регіоні. Вільні економічні, або офшорні, зони, як правило, характеризуються: мінімальними податковими ставками; митними пільгами; ліберальним візовим режимом; високою юридичною захищеністю компанії, зареєстрованих у вільних економічних зонах тощо. Це сприяє залученню капіталів, що позитивно позначається як на економіці зо-

ни в цілому, так і на розвитку окремих галузей місцевої економіки, в тому числі й туризму. Прикладом цього можуть бути такі країни, як Сінгапур, Кіпр, Швейцарія і ряд острівних держав Тихого океану, де сучасна інфраструктура фінансових інститутів переплелася з розвинутою туристичною індустрією.

У зв'язку з тим, що туризм є капіталомісткою галуззю, для створення високорозвинутого туристичного господарства необхідні величезні матеріальні та фінансові вкладення. Більшості країн, що розвиваються, для вирішення цієї проблеми доводиться звертатися до послуг іноземного капіталу. Нам необхідно врахувати зарубіжний досвід і вибрати найбільш підходящий для нас варіант співробітництва з іноземними інвесторами.

Для того, щоб розвиток туризму при залученні іноземних інвестицій сприятливо впливав на економіку регіону (країни), необхідно формувати туристичну індустрію в безпосередньому контакті з місцевою економікою. Це передбачає використання такого інструмента державного впливу на іноземних інвесторів, як вимоги до "робочих характеристик" капіталовкладень. Це виражається в обов'язковому використанні місцевої робочої сили як персоналу туристичного центру, місцевих матеріалів для устаткування туристичного центру та місцевих сільгосппродуктів для харчування туристів.

Як заходи державної політики щодо залучення іноземного капіталу в індустрію туризму можна виділити стимулювальні фінансові інструменти у вигляді звільнення чи скорочення розмірів податків, зборів і мита, що сплачуються підприємствами, створюваними закордонними компаніями. Можливо також надання бюджетних субсидій цим підприємствам.

Важливе значення відіграють відповідні показники особистих доходів населення, що визначають привабливість регіону для інвесторів. І нарешті, як стимулювальні заходи для залучення іноземних інвесторів саме в індустрію туризму можна назвати спрощення і прискорення процедури реєстрації підприємств.

За умови, що туристична політика буде проводитися збалансовано відповідно до програми загального соціально-економічного й екологічного розвитку регіону, туризм буде справляти позитивний вплив на життєдіяльність не лише окремого регіону, а й держави в цілому.

Проблема використання туристичних ресурсів складніша, ніж використання корисних копалин, котрі не втрачають своїх властивостей протягом усієї експлуатації родо-

вища до повного його виснаження. Природні туристичні ресурси: гори, ліси, парки, водойми – при великому потоці туристів піддаються загрози поступового руйнування, тобто відбувається деградація туристичних ресурсів.

Яскравим прикладом цього може бути створення туристичного комплексу Лангедон-Руссельон у Франції. Тут на двокілометровій смузі узбережжя Середземного моря, зовсім не придатної для туризму (болотистий ґрунт, москіти, монотонний пейзаж, відсутність зелені), було вирішено побудувати кілька туристичних центрів загальною місткістю 30 тис. місць. Були проведені величезні роботи, спрямовані на відтворення навколишнього природного середовища, яке могло б привабити туристів. Провели осушення боліт, лісонасадження. Підсумком цих робіт став привабливий ландшафт. У результаті, з одного боку, відбулось покращення навколишнього середовища цієї місцевості, а з іншого – це сприяло збереженню екологічної рівноваги в традиційних курортних місцях Середземноморського узбережжя, оскільки частина туристичного потоку спрямувалась у новий туристичний центр.

IV. Висновки

Дослідження показало, що універсальних й оптимальних моделей системи управління туризмом не існує. У кожній країні, у регіоні є індивідуальний досвід управління, отже, застосування й адаптація різних систем управління повинна здійснюватися після їх ретельного вивчення й аналізу. Туризм у державі може успішно розвиватися в тому випадку, якщо буде враховуватися специфіка (природно-кліматичних, економічних, соціальних факторів), а сама система інфраструктури буде динамічною при гармонічній взаємодії між її підсистемами й інститутами.

Необхідність розвитку інфраструктури й управління нею розуміється як соціальний процес. Важливими властивостями інфраструктури туризму є: цілісність, відносна стійкість, а також залежність показників розвитку туризму від сучасного стану інфраструктури. Для організації мобільного відпочинку, до чого прагнуть сьогодні туристи, необхідна наявність повної системи інфраструктури туризму, адже відсутність хоча б однієї ланки в цій системі не дає змоги повною мірою задовольнити потреби туристів.

Література

1. Азар В.И. Экономика и организация туризма : методолог. вопр. / В.И. Азар. – М. : Экономика, 1972. – 184 с.
2. Алейникова Г.М. Организация и управление турбизнесом : учеб. пособ. /

- Г.М. Алейникова ; Донец. ин-т турист. бизнеса. – Донецк, 2002. – 184 с.
3. Биржаков М.Б. Введение в туризм: Путешествия. Туризм и турист. Туристская деятельность. Туристская индустрия. Туристский продукт. Туристские услуги, работы, товары. Виды и разновидности туризма. Законодательство о туризме / М.Б. Биржаков ; Нац. акад. Туризма. – 3-е изд. – М. ; СПб. : Нев. Фонд, 2002. – 320 с.
 4. Герасименко В.Г. Основы туристического бизнеса : учеб. пособ. / В.Г. Герасименко. – Одесса : Черноморье, 1997. – 160 с.
 5. Державне управління: теорія і практика / В.Б. Авер'янов, В.В. Цвєтков, В.М. Шаповал та ін. ; НАН України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького ; за ред. В.Б. Авер'янова. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 431 с.
 6. Дехтярь Г.М. Лицензирование и сертификация в туризме : учеб. пособ. / Г.М. Дехтярь. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 256 с.
 7. Добровольський А.Б. Активізація туризму в Україні на основі розвитку вільних економічних зон / А.Б. Добровольський // Проблеми економічної політики у вільних економічних зонах : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Чернівці, 1995. – Ч. 3.
 8. Дурович А.П. Маркетинг в туризме : учеб. пособ. / А.П. Дурович. – 3-е изд., стереотип. – Минск : Новое знание, 2003. – 496 с.
 9. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>.
 10. Сучасні проблеми державного управління: дослідження, технології, методики / Укр. акад. держ. упр. при Президентіві України ; за ред. В.М. Князева. – К. : Вид-во УАДУ, 1999. – 203 с.
 11. Туризм: подготовка кадров, проблемы и перспективы развития : тез. докл. третьей Всерос. науч.-практ. конф., 26–27 марта 2001 г. / УМО по сервису Моск. гос. ун-та сервиса; Ин-т туризма и гостеприимства. – М., 2001. – 176 с.
 12. Янкевич В.С. Маркетинг в гостинничной индустрии и туризме: российский и международный опыт / В.С. Янкевич, Н.Л. Безрукова ; за ред. В.С. Янкевича. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 415 с.

УДК 353.1

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Збукар В.П.

голова Харківської районної ради Харківської області
здобувач Харківського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України

Annotation

In the article the questions of bringing legal adjusting of strategic planning at region level are analysed. The legal cut of object of strategic planning at country level is offered.

Анотація

У статті розглянуто правові акти щодо стратегічного планування розвитку регіонів України. Запропоновано концепцію стратегічного плану регіонального розвитку на рівні держави.

Ключові слова

Стратегія, планування, стратегічний план розвитку, регіон.

I. Вступ

Концепція державної регіональної політики, затверджена Указом Президента України від 25 травня 2001 р., передбачає вдосконалення державного стратегічного регіонального планування з метою точніше та обґрунтованіше визначити основні довгострокові та поточні пріоритети регіонального ро-

звитку на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях, враховувати їх під час розроблення відповідних розділів проектів загальнодержавних програм економічного й соціального розвитку України, регіональних та місцевих програм і планів [7].

Указом Президента України від 28 квітня 2004 р. затверджена Стратегія економічного і соціального розвитку України на 2004–2015 рр. “Шляхи європейської інтеграції” [6]. Вона містить розділ, присвячений регіональній політиці на перспективу, але в ньому визначені “стратегічні орієнтири декларативного змісту” [4, с. 113].

Наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 29.07.2002 р. № 224 затверджені Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку [5], відповідно до яких визначається, що регіональна стратегія розвитку є стратегічним планом розвитку